

SLOVENSKI NAROD.

Inhaia vsak dan popoldne, izvzemati nedelje in praznike.

Inserati: Prostor 1 m/m × 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupčilski in uradni oglasi 1 m/m K 2—, notice, poslano, preklici, izjave in reklame 1 m/m K 3—. Poroke, zaroke 80 K. Zenitne ponudbe, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znakma za odgovor.

Upravnštvo "Slov. Naroda" in "Narodna Tiskarna" Knaflova ulica št. 5, pričleneno. — Telefon št. 304.

Univ. prof. dr. Rado Kušej:

Verska svoboda in zakon (brak).

Ustavno jamstvo za zakon in rodbino bi imelo dvojen pomen. Država naj prizna, da ji je temelj sedanjega družbenega reda svet in nedotakljiv, naj na slovesen način izjavlja, da pričakuje procvit, napredek in kulturni razvoj naroda le na tej podlagi in naj tako obsoadi že v naprej vsak poskus, rušiti na tem temelju. Da to ni odveč, kažejo razmere v Rusiji. Razkroj zakona in rodbine bi pomenil razkroj vse družabnosti in konec zdrave države.

Drugi nič manj važni pomen ustavne zaščite zakona pa bi bil ta, da proglaši država na ta način ureditev zakonskega prava z ozirom na civilnopravne posledice zakonske pogodbobe za zadevo sbole legislativ.

Izvedba verske svobode bo ravno na polju zakonskega prava najtežnejša, ker bodo vse stranke skušale uveljaviti svoje verske nazore, med katerimi je izključen vsak kompromis. Kazale bodo na sedanje pravo, ki je tako pri nas kakor v Srbiji v bistvu versko pravo. Na Hrvatskem in v Srbiji se rešujejo zakonske pravde še danes pred duhovskimi sodišči. Celo verjetno je, da se bo govorilo o kulturnem boju, ako se cerkveno sodstvo v zakonitih sporih odpravi. In vendar je utemeljeno samo v naziranju, da je zakon za krament in je že vsled tega z versko svobodo nezdružljivo.

Ni moj namen, govoriti o vsebinu zakonskega prava, ki naj se pri nas novo ustvari, pač pa moram v tej zvezi z vsem poudarkom nagniti glasiti, da ustavno zajamčena verska svoboda neobhodno zahteva enotno državno zakonsko pravo.

Gotovo bodo skušali strogo cerkveni krogci nastopiti z dokazom, da je verska svoboda zajamčena s tem, da je vsakemu dovoljen prestop k drugi veri in da so vsa veroizpovedanja enakopravna ter da vsled tega lahko ostane za katolike, za pravoslavne kristiane in za moslimne njih konfesionalno pravo še naprej v veljavji. Zanimivo je, da se je razposlal pred približno pol letom od ministra za vere zakonski načrt o uredbi medverskih odnosa v naši kraljevini različnim oblastom in tudi naši pravni fakulteti v presojo, v katerem se z vso resnostjo zagovarja stališče, da naj se za katolike, pravoslavne kristiane in moslime tudi po državi sankcijonira njih

konfesionalno zakonsko pravo. In vendar se v tem načrtu na prvem mestu poudarja načelo verske svobode. Ne vem, v kolikor se sme načrtu pripisovati oficijozan značaj, na vsak način pa mi daje zadosten povod, obozoriti na možnost, da bodo nekatere stranke navzlic ustavno zajamčeni verski svobodi z vso vnemo zagovarjale konfesionalno zakonsko pravo in se zavzemajo za njega uzakonjenje po državi.

Njim nasproti treba najprej upodariti, da si v najnovješem času celo katoliška cerkev ne prisvaja več absolutne in izključne kompetence do zakonodaje v matrimonijalnih zadevah, temveč da naravnost priznava in državi upravičenost, da po svoje uredi civilnopravno stran zakonske pogodbe. V nekaterih točkah proglaša novi cerkveni zakonik določbe gradjanskega prava celo tudi za cerkev kot obvezne (can. 1059, 1080) ali pa vsaj dušnimi pastirji naroča, naj vplivajo na zaročence, da zadostne predpise gradjanskega prava (can. 1067).

Seveda priznava katoliška cerkev, dosledno svojemu stališču, državi tudi pravico do sodstva v zakonskih sporih z ozirom na civilnopravne posledice sklenjene pogodbe. In nič drugača kakor civilnopravna pogodba je zakon (brak) za državo. Pomen značaj, ki ga dajeta zakonu cerkveno pravo katoliške in pravoslavne cerkve, za državo ne moreta in ne smeta biti merodajna. Zato se bomo moral prejati slej sodstvo v zakonskih sporih povsod poveriti državi in sosednikom. Če izraža prof. teol. v Beogradu dr. Radovan Kazimirović v almanahu udruženja pravnikov v kralj. SHS 1920, str. 71, naziranje srbskih cerkvenih krogov sploh, bo imela država v tem pogledu napravila pravoslavni cerkvi lahko stališče. Prof. Kazimirovič zastopa mnenje, naj vzame države »bračne parnice« v svoje roke, ker so povsem zasebnopravne narave in ne spadajo pred »eparijski sud«. Ta pojav je razveseljiv in nam daje upanje, da tudi na Hrvatskem odprava cerkvenega sodstva v zakonskih pravdah ne bo zadelna na velike težkoči. Seveda na pravoslavnih in katoliškim kristianom nikdar ne more biti zabranjeno, da predložijo v pomirjenje vesti svoje zakonske spore tudi cerkvenim sod-

nikom v presojo. Glede na civilnopravno stran zakona pa si mora zavarovati država izključno kompetenco.

Po državi urejeno matrimonijalno pravo je z ozirom na zakonske pogodbe ravno tako neobhodno potrebno kakor drugi zakoni, s katerimi bo v vseh posledicah izvesti verska svoboda. Vsako konfesionalno zakonsko pravo vsebuje tudi gotove verske predpise, ki jih morata ženin in nevesta izpolniti, ako si hočeta zasigurati sodelovanje cerkvenega organa pri poroki. Taka obveznost verskih predpisov pa je v nasprotju s svobodo vere in vesti. Vsak državljan se lahko sklicuje na to, da se ga po določbah ustanove ne sme siliti k nikakemu verskemu činu, niti k izstopu iz vere, niti k prestopu v drugo vero. Že iz tega sledi, da mu morata država, ki mu jamči za versko svobodo, dati tudi možnost, da vstopi v zakon brez sodelovanja cerkvenega ali sploh verskega organa. Pogoji za to pa je, da je matrimonijalno pravo urejeno po državni in privaten zakon, ki mora poskrbeti tudi za nekonfesionalno obliko poroke. Ne zagovarjam obligatoričnega civilnega zakona, a tudi nadomestni civilni zakon (Notzivileh), kakor velja sedaj pri nas v Sloveniji in Dalmaciji, ne odgovarja načelu verske svobode, ker je dovoljen le v slučaju, da cerkev odkloni versko poroko iz razloga, ki ga država ne prizna. Ker se v smislu verske svobode nobenega državljanu ne sme siliti kateremukoli verskemu delianju, tedaj tudi ne k poroki v verski obliki, bo treba uvesti fakultativni civilni zakon, to je, ženinu in nevesti naj bo prepričeno, ali se hočeta poročiti cerkveno ali ne.

Najnevarejše bi bilo, pripuščati, da se zakon (brak) izrablja po cerkvi in verskih družbah v državi v agitatorične svrhe. Država mora že z etičnega stališča opuščati vse, kar bi državljanu navaialo do spoznanja, da treba spremeniti samo vero, ako se hoče doseči ali vsaj pozne omogočiti razporoko. Vera mora biti v sakeska stvar prepirčanja in notranjega čustva, ne pa sredstvo, skaterim se pridobede drugače nemogoče pravne udobnosti. Tako izrabljanie vere je akoprat postaja vedno bolj pogosto, nemoralno, gre pa po večini na rova deista, da naše sedanje zakonsko pravo (v Sloveniji, Dalmaciji in na Hrvatskem) ne ustrezajo več potrebam časa. Naloga države bo tedaj,

da v zvezi z ustavno zajamčeno versko svobodo, po kateri ni nihče vezan na verske predpise, torej tudi ne na določbe konfesionalnega prava, brez vsakega ozira na veroizpovedanje omogoči razporoko tam, kjer smatra to za upravičeno.

Cerkve tudi iz take ureditve ne bo trpela nikake škode. V dokaz za to lahko služi Nemčija, kjer je civilna poroka obvezna, kjer pa se navzleč temu vsak katolik po civilni poroki da poročiti tudi še v cerkvi.

Jugoslovanske šole v Julijški Benečiji.

Razvnela se je v tržaških italijanskih listih velika debata o jugoslovenskih šolah v Julijški Benečiji. Socijaldemokratični voditelj dr. Oberdorfer predlaga v »Lavoratoru«, da naj država ustavljiva za Jugoslovene šole samo tam, kjer žive kompaktno, javne in privatne šole se dovoljujejo pod nadzorstvom države tam, kjer je mešano prebivalstvo; povsodi je poučevanje italijanske obvezni predmet. V Trstu naj se ustanove slovenske ljudske in srednje šole, ali naj se ne odrekajo tudi v Gorici, Pazinu in Puli. V ljudskih in srednjih šolah naj uče jugoslovenski učitelji, oziroma profesorji, slednji izdelani na kakem vsečilišču, za njih prirejenem, na primer v Padovi. Nadzor je bo v rokah učiteljev italijanskega reda, ki se ne morejo ustanoviti in ne potrebujejo učiteljev italijanskega reda. Oberdorfer se zavzema za to, kar bi Italija pravzaprav na vsak način že morala dati, da si ne zaslubi pridevka krute zatirateljice šolskega med svojimi novimi državljanami na vzhodu. Tam pa, kjer so Jugosloveni v absolutni manjšini, ne morejo zahtevati in vladu ne more dobiti javnih šol takoj malim skupinam prebivalovanje. Tam torej naj se vrši raznarodenje.

V »Piccolu« pa piše o jugoslovenskih šolah v Julijški Benečiji prof. Saraval, ki izjava: Jugosloveni naj vedeni, da niso več v poliglotni državi in da nimajo več veljavje Š 19. avstrijske ustanove, marveč da se nahajajo v državi z enotno narodnostjo, napram kateri so oni v malo manjšini. V čisto jugoslovenskih krajih (Idrija, Postojna, Tolminsko, nekateri deli Istre) morajo biti ljudske šole jugoslovenske, za kar je

vso javnost prosim, da moja izvajanja o verski svobodi in njenih posledicah vzame le za to, kar hčemo biti: za poskus, kako naj se izvede to načelo s strogo doslednostjo na vseh poljih zakonodaje, na katera se razteza njegov vpliv. Nisem zasledoval nikake politične tendenze in želel bi, da naj vodijo v tem vprašanju poslance, državo in cerkev isti motivi in ista stroga logika kakor mene.

Posamezna številka velja 120 K

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo »Slov. Naroda« Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje. Telefon štev. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane.

Rokopisov ne vrača.

Posamezna številka velja 120 K

Poštnina plačana v gotovini.

6 Aleksander Dumas, sin:

Kiparjeva pravda.

Roman.

(Dalje.)

»Dobro ste izbrali, otrok moi. Ta soha je kopija ene najlepših antik borilca. Prav imate,« je nadaljeval smehljaje. »Več je vredna nego vse druge, ki sem jih ustvaril jaz.«

Sram me je bilo. Ali sem napravil veliko nerodnost? Ne, s tem odkritim odgovorom sem si popolnoma pridobil njegovo naklonjenost. Dali so mi knjig, znamk: toda polagoma mi je postal dan predolg, in začutil sem praznотo v sebi. Postal sem žalosten. Nasproti tebi bušnost, temu razkošju in veseli rodbini, ki ni bila moja, sem videl svojo mater samo zbornim obedom, ki ga nisem mogel deliti z njo. Gospod Riez te dobro poznal cloveško srce, kaiti rekel mi je:

»Sedaj, mali prijatelj, pa pojdite in objemite svojo mater! Sluga vas popelje tja in pride zopet po vas, kadar boste določili.«

Moral sem objeti gospoda Rieza.

»Vi imate srce,« je dejal predse, ko je vratil moji objem, »in to je dobra stvar, celo v umetnosti. Pri tem se je žalosten ozrl na svojega sina, ki se je igral s psom.«

V.

Mater sem dobil samo, kakor sem si želel. In ker se ni nadejala mojega poseta, je urejala papirje, račune in posebno pisma. Večino izmed njih je raztrgala.

Jokala je bila.

»No, ali so te dobro sprejeli?« je vprašala.

»Da, mamica.«

Potem je izprševala, in privedoval sem jei o čudovitih stvareh, ki sem jih videl ter sem obrnil nekoliko njen pogled na tajne nagone svojega poklica.

»To veš, da ti ne bom v ničem nasprotovala. Pameten deček si in poznal naš položaj. Navezana sva prav samo nase. Onega dne, ko mi poredč, da si se odločil za kaj gotovega, bom na tvoji strani. Vprašaj torej svojo vest in odloči se! Jaz ti ne morem svetovati, ker sem preveč nevedna.«

Medtem ko sem govoril s svojo materjo, sem se mehanično ozrl, in zdelo se mi je, da manjka eden izmed sobnih okraskov, ki sem jih bil vajen videti v salunu.

»Kje pa je tvoja kratka ura?« sem vprašal. Ta ura je bila edini umetniški kras, ki ga je imela moja mati. Že od malega sem jo poznal, in pogrešil sem jo tem hitrej, ker sem videl prav zelo slično uro pri gospodu Riezu.

»Pokvarila se je,« mi je odgovorila mati. »Nesla sem jo urarju, da jo popravi.«

Ne vem, kako to, da nisem mogel prav verjeti materi, dasi me ni nikoli nalagal. Tako sem se vrnil torej h gospodu Riezu, v mislih popolnoma pri uri, ki je mahoma izginila...

Bilo je roleti, ko je malo dela in malo zaslužka. Mati je morala plačati šolnino v zavodu: ali je morda prodala uro, da je dobila denarja? Kako bi zvedel, gotovo resnico o tel stvari? Sama mi nikakor ne pove. Nalagal sem jei pač bremena, ki so bila težja, karok so jih mogle nositi njene moči.

Brez drugega dokaza se je utrdilo v meni to prepričanje, in tako

sem sklenil, da napravim še istega dne odločilni korak.

Bil sem takrat 13 let star: zgodovine, latinščine, grščine in matematike sem se dovolj učil, da bi se mogel v novem študiju dale izobraževati. In ta študij naj bo moi živilenski poklic. Potem bo treba materi skrbeti samo za stanovanje, hrano in obliko, dokler bi ne zasluzil sam denarja. In to se zgodi nač kmalu.

Po takih razmišljanih sem si ogledal v ateljiju gospoda Rieza razne umetnine s čutom, da jih bom mogel hitro tudi iaz narediti. Po tem je stremela takrat moja častihljenost, saj so ta dela donašala gospodu Riez 30.000 do 40.000 frankov na leto.

Gospod Riez je ljubil svojo umetnost s svetim spoštovanjem: čutil je, kaj je lepo in je iskal ta celi. Ampak v njem ni žarela ona božanstvena iskra, ki razvema izvoljene duše. Vedel je to prav dobro in trpel zaradi tega. Pozneje mi je večkrat priznal, kako so ga negovala razočaranja mučila...

Med aristokracijo je bil gospod Riez kot umetnik na tako dobrem glasu, saj je imel izvrstno roko. Po življemu je ustvarjal lepe doprsne

kipne dam iz Faubourga, St. Germaina in Chausse d'Antina, vse načlane, kolikor mogoče lepe, izvršene z mehkimi konturami, ki niso zadovoljile strokovnika niti ustvaritelja samega. Njegova dela so ugašala družbi, niso pa našla milosti v očeh poznavalcev.

Izprva je vzbujal Riez najlepše nade. V Luxembourgu stoji soha, ki jo je ustvaril on; tu se kažejo globočno razumevanje, posrečena kompozicija in lepe linije. Toda pri tei prvi ustvaritvi je izdal vse svoje darove. Na mesto umetnosti je stopilo umetničenje, in tehniko je nadomeščila mojstrovstvo. Potem je prišel v modro. Lahki uspeh ga je odškodoval za izgubljeni cilj: postati mojster. Ampak prestajal je zato težke duševne boje: kadar je viden dela drugih umetnikov, se jih veselil, da se zanje navduševal in se potem počut v svoji atelier.

Bogata mlada dama se je bila že v začetku njegovega umetniškega delovanja zaljubila vanti in je postala potem njegova žena. Ali je morda s tem pregnala genija, da je prinesla v umetnikovo delavnico brezskrbnost? —

imel ta blok v konstituanti veliko večino. Protič je bil od vsega začetka nasproten temu naziranju in je mnogo skodoval. Danes stoji v tem oziru ves radikalni klub za Pašičem, Protič pa je popolnoma osamljen. To potrjuje tudi pismo, ki se je prečitalo na včerajšnji seji, kjer podaja Protič pogojno estavko in bi mogel verifikacijski odber priti na podlagi tega pisma da predpričanja, da se Protič definitivno odreka mandata. Če bi bil Protič upal na zmago in če bi čutil za seboj večino radikalnega kluba, bi gotovo ne poslal tega pisma. Danes je rešena situacija s tem, da je dosežen sporazum med radikali in demokrati. Pašič je bil ona oseba, ki se je zavzemal za ta sporazum in kdor pozna Pašiča iz njegovega prejšnjega delovanja, ve, da si Pašič ne da kar tako meni niti tebi nič integratijev situacije, ki jo je ustvaril po dobrem prevdruku, iz rok. Na tem sporazumu pa slioni trdno tudi obstoj države, ker bi sicer zašla v tak kaos, iz katerega bi ne bilo več izhoda.

= **Ministrski svet.** Beograd, 13. januarja. Na današnji seji ministrskega sveta se je razpravljalo o vsebini prestolnega govora. Prvi del govora bo obsegal glavne točke programa dela vlade v zvezi z načelno točko bodoče ustave, narodnega in državnega edinstva. Drugi del govora bo zagotovil versko, državljansko, plemensko, socialno in ekonomsko enakost za vse in zaščito malih. Po prečitanju prestolnega govora se bo seja zaključila. Prihodnja seja se vrši nato v soboto, 15. t. m. s sledenjem dnevnim redom: volitev odpora za revizijo poslovnika, volitev ustavnega odbora in debata o poročilu verifikacijskega odbora o spornih mandatih.

= **Seja demokratskega kluba.** Beograd, 13. januarja. Danes se je vršila seja demokratskega kluba, kjer se je razpravljalo o nadaljnji takški stranke. Po daljši debati se je klub bavil z današnjim uvodnim člankom »Demokratije«, katerem je obozadol cel klub. Sklenjena je bila sledenja resolucija: »Uvodni članek v »Demokratiji« z dne 13. t. m. je napisal ravnatelj »Demokratije« g. Kosta Jovanović brez znanja redakcijskega odbora, ki ne prevzame za ta članek nikake odgovornosti in ne odgovarja mišljenu demokratskega kluba, marveč predstavlja samo osebno mnenje pisca.« Nato se je izvolil za novega ravnatelja »Demokratije« poslanec dr. Šumenović.

= **Priprave za slavnostno sejo konstituante in prestolni govor.** Beograd, 13. januarja. Danes se je vršil ministrski svet, ki je trajal od 15. do 17. in pol. Na tej seji se je razpravljalo najprvo o ceremonijah pri jutrišnji slavnostni seji. Ministrski predsednik Nikolaj Pašić je odšel na dvor, da se dogovori o vseh modalitetah. Prestolonaslednik regent se bo peljal v spremlju ministrskega predsednika Pašića od dvora do konstituante. Pred vhodom v skupščino ga bo pričakovalo predsedstvo konstituante in ministri v traku ter z vsemi odlikovanji. Vojško spremlje regenta bo ostalo pred skupščino, regent pa odide v spremlju ministrov in predsedstva v dvorano, kjer bo prečitat prestolni govor. Tako po prestolnem govoru se bo seja zaključila. Končna redakcija prestolnega govora še ni zaključena, marveč se bo to zgodilo neposredno pred sejo konstituante jutri ob 10. dopoldne. Nadalje je poročal ministrski predsednik Pašić na današnjem ministrskem svetu o političnem položaju in o stališču zemljoradniške in muslimanske stranke. Podel je tudi kratek referat o poteku nujnih konferenc s Korkutom in Lazarem. Pogajanja z obema strankama se bodo nadaljevala.

= **Kombinacije za zasedbo mesta finančnega ministra.** Beograd, 13. januarja. V političnih krogih se mnogo razpravlja o kombinacijah za zasedbo mesta finančnega ministra. V ospredju se vzdržuje še vedno kombinacija, da naj postane finančni minister prof. Kosta Kumanudi, poleg te kombinacije pa se še vedno čujejo glasovi, da naj to mestu zasede Voja Marinković. Doslej se o tem vprašanje še ni odločilo.

= **Sprememba ustavnega načrta.** Ministrski svet je v svojih zadnjih sejah razpravljal o ustavnem načrtu, ki ga je sestavila prejšnja Vesičeva vlada, ter se odločil za nekatere spremembe tega projekta. Med drugimi je sklenil, da se spremeni člen 14., ki govori o tisku, v toliku, da ima vlada pravico prepovedati liste, ki sistematično izvajajo verske in plemenske spore in širijo mržnjo proti državi. Člen 26. ustavnega načrta je formuliran takole: »Vojno napoveduje kralj. Ako država ni napadena ali ji vojna ni bila napovedana, je potrebno, da odobri izbruh vojne parlament.« Člen 31. ustavnega načrta, ki govori o dinastiji, se je spremenil takole: »V kraljevini SHS vlada kralj Peter I. Karagiorgjević. Nasledstvo pripada njegovemu sinu Aleksandru, njegovemu moškemu potomstvu iz nakonitega zakona po vrsti prvenstva.« Ako bi kralj ne imel moškega potomstva, določi narodno predstavništvo naslednika iz pobočne linije rodbine Karagiorgjevićev. Parlament sklepne o tem z nadpolovično večino.« Paragraf 42. govori o narodnem predstavništvu, ki bi naj obsegalo parlament in senat. Narodna skupščina bi naj štela 300 poslancev, senat pa 100 članov. Senat bi se volil na devet let. Senatorji morajo biti starji nad 40 let. Člen 57. govori o ministrih in določa, da so lahko ministri tudi brez portfelja in da se ministrom dajo po stran pomočniki, ki bodo nosili naslov državnih podstajnikov. Državni podstajniki so lahko tudi poslam-

ci, vendar pa svojega mandata ne izgube. Člen 42. določa število samoupravnih oblasti v kraljevini na 25. Vsaka samoupravna oblast bo štela 200.000 do 500.000 prebivalcev, izjemo tvorijo same samoupravne oblasti v Beogradu, a Zagrebu in v Ljubljani, ki lahko štejejo 800.000 prebivalcev. Člen 71. določa, da je sedež kasacijskoga sodišča Z a g r e b. Ostale določbe se krejajo z določbami Vesičevega ustavnega načrta.

= **Vpokolitev zdravnikov, ki so postalni državni poslanci.** Beograd, 13. januarja. V ministrstvu za narodno zdravje se pripravlja predlog, po katerem naj se vsi oni zdravniki, ki so bili v državnih službi in ki so bili pri volitvah izvoljeni kot poslanci v konstituanto, vpočne.

= **Za ureditev naše vojske.** Beograd, 13. januarja. Pripravlja se dalekosežne odredbe za ureditev razmer v naši vojski in sicer se bo tako za aktivne, kakor tudi za rezervne častnike uvedla revizija napredovanja in čina od 1. 1912 naprej. V ta namen se bo obrazovala širša komisija, obstoječa iz armijskih poveljnikov in višjih častnikov, ki bo ta posel izvršila. V vseh političnih in vojaških krogih prevladuje mnenje, da je za dobrbit naše vojske potrebno, da se ta posel izvrši.

= **Ustanovitev narodne garde v Beogradu.** Beograd, 13. januarja. Tučajšnji trgovci in obrtniki so izdali proglašenje za ustanovitev narodne meščanske garde, ki ima namen nastopiti proti vsem elementom, ki bi skušali rušiti našo državo. V tem proglašenju se pozivajo tudi dobrovoljci, da se organizirajo v istem smislu.

= **Odroženi mandati.** V seji konstituante dne 12. t. m. je tajnik Vojeslav Janjič med drugim naznamnil, da se je poslanec Ivan Deržič odpovedal ljubljanskemu mandatu in pridržal svoj štajerski mandat, poslanec Ežibin Kristan pa da se je odpovedal svojemu mandatu v kranjskem, pridržal pa svoj mandat v mariborskem okrožju. Deržičev mandat v Ljubljani pripade Antonu Brandnerju, mandat Ežibina Kristana v kranjskem okrožju pa Antonu Kristanu.

= **Komunisti in njih zveze in inozemstvu.** Beograd, 13. januarja. Trubuna poroča o protidržavnem gibljanju naših komunistov ter konstatira, da je absurdna trditev naših komunistov, da niso bili v zvezi z inozemskimi komunisti in da niso dobivali od zunaj informacij in denarnih sredstev. Na podlagi zaplenjenega materialja je bilo v zadnjih dnevnih arhetiranih več oseb, ki so v zvezi s komunistično propagando v naši državi in ki so do večini Madžari ali pa Rusi. Iz dokumentov, ki so jih dobili pri teh agitatorjih je jasno razvidno, da so vzdružali ti elementi zveze z našimi komunisti. Med arhetiranci se nahaja tudi neki A. Jancs, Madžar, brat znanega budimpeštanskega komunističnega komisaria za časa vlade Bela Kune. V klobuku so našli vše pod podloga razne madžarske liste, izkaterih je razvidno, da je izvršil v Kunovi dobi razna junaštva in sicer rope, umore itd. Glavni niesog posel pa je bil organizirati roparske bande, ki so imeli na logu oropati razne budimpeštske trgovine z dragulji. Iz teh ropov izvirajo tudi ogromne vsopte, ki jih je imel A. Jancs pri sebi. Te liste je imel omenjeni Madžar vedno pri sebi, da se z njimi legitimira napram našim komunistom, s katerimi je vzdrževal trajne stike in pri katerih je bil v visokih časteh.

= **Muslimani v zadregi.** Beograd, 13. januarja. Listi se bavijo obširno z zadrgo muslimanov, v katero so začeli muslimanski voditelji po lastni krvidi, da se nahaja sedaj v silnem položaju, kakor Radič in njegovi tovariši. Pri volitvah v konstituanto so se namreč tudi muslimani posluževali sličnih demagoških »slagajev«, kakor Radič in so izdali devizo: »Glavno za Islam in sultana!« Iz strahu, da bi zapečljani narod ne uvidel njihovega demagoštvja, jim je bil dobrodošel poslovnik, ki zahteva prisego vladarju, da so prišeli cincati. Radič bi sedel šli muslimanski voditelji v vlado, a boje se sodišča naroda, ki so ga pri volitvah zapeljali. Zato zahteva sedaj spremembu poslovnika. S svojim držanjem v vprašanju agrarne reforme, kjer zahteva rešitev v smislu znanih muslimanskih zahtev, ki pa si jih vlada ni osvojila, so olajšali pot zemljoradnikom, ki so v tem vprašanju mnogo bližji razumevanju demokratov in radikalcev. Tudi ne ovira zemljoradnike načrt ustave in poslovnika, v katerih vprašanjih imajo svobodnejše roke nepravim volilcem kakor muslimani. Jutri se nadaljujejo konference Pašića z zemljoradnikom.

= **Poljsko - bolgarska zveza.** Češkoslovaški tiskovni urad je poslal v inozemski časopise vest, da je bolgarski ministrski predsednik Stambolijski skupno s poljsko vlado izdelal pogodbo za gospodarsko in politično zvezo med Bolgarijo in Poljsko.

= **Kdo že ni ratificiral versalitske mirovine pogodbo.** Francoska vlada je sporočila nemški, da so izročile v Parizu države Honduras, Nicaragua in Panama ratifikacijske listine. Versalitska mirovna pogodba je torej ratificirana od vseh signatarnih držav razen Amerike, Ekvadorja in Hinde.

= **Angleška vlada in Grška.** Agencija Reuter pričakuje nastopno informacijo: Britanska vlada ne namenava spremeniti svojih službenih odnosa z atensko vlado. Bodoli odnosaji med Veliko Britanijo in Grško so odvisni od grškega naroda. Da britanska vlada še ni ratificirala sevresko mirovno pogodbo, je vsekot ta, ker se je parla-

ment pečal z drugimi vprašanjimi. Vsled zadnjih dogodkov pa bo Anglija počakala z ratifikacijo tako dolgo, dokler se ne razjasni položaj na Grškem in v Orientu. Britanska vlada se ne udeležuje in se ni nikdar udeležila pogajanj med turško vlado in Mustafom Kemalom pašo ter tudi ni poučena o cilju teh pogajanj.

= **General Vrangel in Berlin.** Z ozirom na vesti, da je prišel v Berlin general Vrangel, poročajo oblasti v Berlinu, da se te vesti neresnične, pač pa je prišel tja neki baron Vrangel iz Finländije.

= **Ameriški general o razorozitvi.** Iz Washingtona poročajo: Vodilni vojaški krog v Zedinjenih državah so odločeno za razorozitev. Ameriško časopisje pričakuje s posebnim zadovoljstvom govor generalnega majorja Billa, ki je vojaški zastopnik Zedinjenih držav v vrhovnem vojnem svetu. General Blis je rekel: Razorozitev je edino praktično sredstvo za omejitev vojne. Razorozitev pa je tudi edino praktična pot, da se reši svet in kultura pred polonom. General Blis je proti vsakemu oboroževanju na kopnem in na morju.

= **Boljševiški komplot proti Romuniji.** Uradni »Universul« pričuje podrobnosti o odkritem boljševiškem komplotu proti Romuniji. Zarotniki so imeli svoje ljudi po vsej Besarabiji. Boljševiški agenti so bili razdeljeni po

sekcijah. Središče zarote je bilo v Kišinevu, odkoder so vodile tajne zveze v Odaso in Tiraspol. Komunikacijo med Moskvo in zarotniki je posredovala neka ženska, pri kateri so našli pisma, ki pričajo, da je bila v zvezi tudi z dvema rusima dijakoma v Bukarešti. Zarotniške sekcije so obstajale iz nastopnih skupin: teroristična sekcija, ki je bila v neposredni zvezi z zunanjim komisarijatom v Moskvi in z boljševiškimi agenti v Carigradu. Sekcija za vojunko službo v romunski vojski. Podonavska sekcija, ki je imela nalog stražiti domovne izotope in propagandistična sekcija. Boljševiki so nameravali izvesti atentat na jetničnico v Kišinevu, kjer je interniran 30 teroristov. Policija pa je tudi to namesto pravočasno izsledila.

= **Mednarodna prometna konferenca v Barceloni.** Na podlagi sklepa skupščine Zvezde narodov je sklical glavni tajnik mednarodno prometno konferenco, ki se bo vrnila koncem februarja v Barceloni. Predsedstvo na konferenci se je izročilo blivemu francoskemu zunanjemu ministru Hanotauxu. Konferenca se bo počela s položajem osebnega in blagovnega prometa na kopnem in na morju in bo predložila vladam olajšave za transnate promet. Na konferenci se bo tudi razpravljalo o mednarodni transnati svobodi. Na konferenco so povabljeni tudi Zedinjene države.

DEMISIJA FRANCOSKEGA KABINETNA.

— d Pariz, 13. jan. Vlada je demisijonirala. Padec Leyguesovega kabinka je izvral obširne razprave v časopisu. »Matin« meni, da leži vsa teža krize v dejstvu, da se bo v kratkem vršilo zborovanje zavezničkov, na katerem se mora kontinuiteta francoske politike pokazati v vsej jasnosti. »Echo de Paris« piše: Glasovanje je pred vsem pokazalo skrb za politične razmere. Kriza, ki je sedaj izbruhnila in ki je bilo že dolgo pričakovati, ne zahtva samo začasne rešitve. Položaj zahteva moži k boju proti nalogam sedanega časa. Vlada, ki bo sledila Leyguesovemu kabinetu, mora pred vsem imeti dovolj energije in odločnosti. »Petit Journal« meni, da kaj takšnega, kakor večina, ki se je doseglja pri zadnjem glasovanju, doslej še ni bilo v zgodovini parlamenta. Glasovanje ne daje predsedniku republike skoraj nikakre opore, vendar pa se lahko reče, da želite zbornica in narod, da zasejajo pa ministrstva može s širokim obzorjem in s pogledom, ki vidi daleč naprej, kajti problemi, ki jih nalaga zunanjemu položaju in finančne razmere v državi, so najvišje važnosti za prosvit Francije.

MADŽARI ZAHTEVAJO STARO OGRSKO.

— d Budimpešta, 13. jan. Madžarska zveza za zavarovanje ozemelj in zapadno-ogrška liga sta sklicali danes protestno zborovanje, proti odcepitvi Zapadne Ogrske. Udeleženci zborovanja so sklenili rezolucijo, v kateri protestirajo proti temu, da se je Madžarski oktroiral mir, posebno pa proti pridelitvi Zapadne Ogrske Avstriji. Udeleženci so izjavili, da smatrajo mir, ki sta ga narekovala sovraščvo in nepremisljenost, za neveljaven. Madžarska bo obdržala svojo mejo, ki jo je imela preko 1000 let. Se dalje, in je pripravljena, da bo branila pred vsemi silami. Zastopniki vseh navzočih društev so rezolucijo odobrili.

O ZVEZI NARODOV.

— d Milan, 13. jan. Na včerajšnji seji konference ki propagira zvezno narodov, sta razen predsednika Ruffinija govorila še avstrijski delegat Dumba, ki je govoril o kritični situaciji Avstrije, nemški delegat Jeck, ki je izjavil, da bi Nemčija sicer rada vstopila v zvezno narodov, ne bi pa hotela vstopiti, če bi jo smatrali za nezaželenega gosta. Govoril je tudi italijanski delegat Janni, ki je rekel, da se mora Italija zavarovati proti temu, da pridejo Habsburžani zoper do veljave.

MEDZAVEZNIŠKA KONFERENCA.

— d London, 13. jan. Iz uradnega vira sejavila, da se medzavezniška konferenca vsled padca Leyguesovega ministrstva preloži. Lloyd George, ki biva na deželi, poroča, da se nocjo povrne v London.

GRŠKO POSOJILLO V AMERIKL.

— d Atene, 13. jan. Zedinjene države so se baje izjavile za to, da izplačajo predvsem v znesku 32 milijonov dolarjev, id so ga obljubile že Venizelosovi vladi, toda samo pod pogojem, da se ta denar uporabi za nakup ameriških izdelkov, ne pa v vojne svrhe.

POŠTARSKA STAVKA V AVSTRIJI.

— d Dunaj, 13. januarja. Po poročilih večernih listov o poštni stavki, je dostavljanje pismen popolnoma ukinjeno. Poštni skrinjice se nič več ne izpraznjuje, ter se tudi zavoli na poštan nič več ne sprejemajo. Lokalni dnevni promet za sedaj še ni ukinjen. S pomočjo pragmatiziranih uradnikov se vzdržuje še na glavnih poštnih promet z inozemstvom za priporočena in eksprese pisma. Za popoldne so bili povabljeni k pogajanjem zastopniki vseh poštnih nameščencev. V posameznih deželah avstrijske republike se stavka kakor poročajo listi, v polnem obsegu izvaja.

TELEFON MED EVROPO IN AMERIKO.

nik za pravosodje dr. Vladimir Ravniar. Diskusija se nadaljuje prihodnjem eden.

Trboveljska družba in njeni prijatelji ne smatrajo za vredno povedati jugoslovenski javnosti, kaj je s 44.000 delnicami, ki so jih dobili Francozje. Gospodom bo morda žal, da se branijo dati pojasnila, ki so bila drugod dana. Glede Francozov nam je bila od prijateljske strani podana sledenča informacija: Kot protivrednost za to, da so se francoski obligacionari odpovedali plačilu v švicarskih frankih, dobe oni od Trboveljske na vsekih pet obligacij eno novo delnico gratis ter pravico do še ene nove akcije na vsekih pet obligacij za posebno ceno. Zbor obligacionarjev, ki se je vršil 4. novembra, je sklenil takojšnje plačilo zaostalih kuponov in vrednosti, izdanih izza leta 1914. Davek plača družba. Izdali bodo nove kuponske pole, ki določajo, da so obresti v naslednjih 10 letih plačljive v Lyonu in Parizu v francoskih frankih. — Trboveljska ima ves vir dohodkov pri nas. Kotiče za afaristične umetnosti na škodo našega gospodarstva je pa še vedno Dunaj. Dunovski duh vlada tam. Letos so plačali na delnico po 20 avstrijskih kron, dasi je ves zaslužek v našem denarju. Nas so oblagodarili z dragim premogrom. Trboveljski delavci so pa bili, kar ni menda nikjer na svetu, slabše plačani nego naši metalni delavci. Zistem, ki jih je pri nas podprt, naša javnost še premašo pozna. Morda si tudi vlada ni na jasnem zakaj je trboveljskim kolovodjem došlo šlo vse gladko. Ves ta pogrešen, kitajski zistem mora pasti in Ž nujm, kadar ga je zamislil. Najvišji državni interes zahteva, da državna avtoriteta pride do velljave v premogovnem gospodarstvu naposled tudi pri nas. Predstavitev državne avtoritete pa seveda ne bo smela biti podružnica Trboveljske nekaka depandansa. Sedaj še ni jasno, kdo je tisti sindikat, ki je dobil po neznanem ceni 10.000 delnic Trboveljske. Tudi to se bo pojasnilo. Ali pa je tako intimno, da ne more na dan, gospodje Maks in drugovi?

— Vzpostavljen promet na juž. železnici. Obratno ravnateljstvo južne železnice objavlja: Redni osebni promet se vzpostavi v istem obsegu kakor pred ukinjenjem v ponedeljek, 17. januarja. — Poleg tega se še od 17. januarja naprej uvede na progi Maribor-Pragersko-Ormož osebni vlak z odhodom iz Maribora gl. kol. ob 7.10 zjutraj, prihod v Pragersko ob 7.40, odhod iz Pragerskega 7.56, prihod v Ormož 9.07 in odhod iz Ormoža 9.48 in prihod v Maribor 13.14.

— Srbohrvaščina na mariborskih šolah. Iz Maribora poročajo: Čudno je postopanje šolskih oblasti, ki so uvedle srbohrvaščino v šole kot prost predmet, kjer je to sedaj nemščina. Na vadnici se sedaj tudi ta pouk odpravil. — Kolikor nam je znano, je pouk srbohrvaščine v šolah obvezan, zato bi radi poznali tisto šolsko vodstvo, ki si upa na pouk kratkomalo odpraviti.

— Promet na južni železnici se je včerajšnjim dnem že znatno pomnil, na državni železnici je pa do zdaj še občutno oviran, v vsaki smeri po en vlak. Kdaj se tu vzpostavi normalen promet, zlasti na gorenjski in dolenski progri?

— Kako se godi častnikom v Nemški Avstriji in pri nas? Na Dunaju živi bivši kontreadmiral Bauer v največji bedi. Njegova penzija znaša mesečno 700 kron, ženo ima v sanatoriju, njegova dva otroka pa živita pri dobrimi ljudih v Holandiji. Ker so svoje penzije ne more živeti, je postal trgovski sluga. Njegovi dohodki mu ne dopuščajo, da bi se vozil s tramvajem in tako mora vstajati vsak dan že ob 5., da pride pravčasno v trgovino. — Bivši polovnik *Zente* Pacher je prenočeval skozi deset dni na klopeh po raznih dunajskih parkih. Končno so se ga usmilili dobiti ljudje ter mu dali hrano in stanovanje. Skozi dva meseca je zahajal vsak dan k drugi rodbini jest in spat. Ko mu je ta miločina pričela presedati in ni dobil službe, je šel v Puli, kjer sedaj pri Italijanah opravlja službo pilota. V primeri s temi se godi bivšim avstro-ogrskim častnikom pri nas naravnost sijajno, a vendar so poedinci med njimi najhujši zabavljenci proti državi. Nai gredo ti zabavljenci v Avstrijo!

— Ljudsko štetje se prične, kadar je zdaj definitivno določeno, koncem tega meseca. To bo prvo ljudsko štetje v naši kraljevini. Popisovalo se bo po hišah, barakah in vagonih, to je: koder ljudje pač prebivajo. Pri tem štetju se bo čisto jasno pokazalo, kdo v Ljubljani prebiva, kdo je upravičen in koga se lahko — iztira. In zadnjih bo nekat — ducatov!

— Tri strategično važne točke vzdolje Jugoslavije proti Italiji: Vrh (Sv. Trije kralji) in Medvedje brdo nad Rovtami ter Slivica nad Cerknico, oropali pa so na nas Italijani: Snežnika, Javornika in Nanosa!

— Italijanska vlada in visokošolski iz zasedenega ozemlja. Italija, ki nam je s svojo grabežljivo roko odtrala najboljši del Slovencev, dobro ve, kaj pomeni narodu inteligenco. Zato se prav nič ne briga za one svoje visokošolske in zasedenega ozemlja, ki še

dirajo po univerzah v tujini. Računa pač popoloma pravilno: kadar bo narod brez izobražencev, bo lažje obravnavati z njim. V sami Pragi na pr. je ena petina slovenskih dijakov samotnih iz zasedenega ozemlja, ki ne uživa vojne prav nikake podporo. Njih materijelno s tanje ni zavidanja vredno. Po bratovški si dele z estalimi slovenskimi dijaki v skupni, popolnom nepolitični, strogo ekonomski »Slovenški dijaki« zadružni v Pragi, križe in težave dijaškega življenja. Kdor uvidi, da besede prazne ne zaležejo niti in da je treba tu z dejanjem nastopiti, se mu nudi prilika dovolj, da aktivno sodeluje in stekel si bo vrlu tegu še hvaležnost dijaštva. Prispevke je pošiljati na: Jadransko banko v Ljubljani, na račun »Slovenske dijaške zadruge v Pragi.«

— **Dr. Verstovšek išče novo mesto?** Iz Maribora poročajo: Bivšemu poverjeniku za uk in bogocastje očividno ne diši več, da bi šel v šolo poučevat. Sedaj si išče drugo mesto in namerava koper upravnih vstopiti v upravo mariborske mestne hramline.

— **Časopisni telefonski pogovori.** Od 20. t. m. naprej so dovoljeni časopisni telefonski pogovori v tu in inozemskem prometu od 18. do 9. ure, na mesto od 21. do 6. ure.

— **Prepovedan »Obzor« v armadi.**

— **Javno predavanje na univerzi** se vrši 14. t. m. ob 8. zvečer. Predava ga: univ. prof. dr. Veber: »Telo in duša kot IV. del iz celokupnega cikla: »Telo in duša.«

— **Materijal za letnjo stavbo sezono, t. i.: opeka, kamenje in pesek,** se je pričel dovajati na nekatera stavbišča: vozi se deloma po Ljubljanci, deloma po suhem.

— **Usmiljenim srcem!** V Krškem okraju na Dolenjskem živita v načinici bedi in pomankanju preko 80 let stara zakonska Kaučič, oba bolna in brez vsake najmanjše podpore. Priporočata se je usmiljenim srcem splošno znana kot blaga in poštena. Vsak najmanjši dar bo za načinijo hvaležnost sprejet. Blagohotne pošiljke se prosi naravnost na I. Kaučič. Velika vas, pošta Leskovec pri Krškem.

— **Licitacija.** Uprava delavnice za vojaška oblačila v Vevčah bo dne 16. februarja na ofertalni licitaciji prodajala odpadke starih vojaških obutev in oblačil, razno železnino, potem nove suknene in platnene odpadke, nastale ob krojenju novih oblačil. Pogoji, ob katerih se izvrši prodaja, kakor tudi vsi omenjeni predmeti, se lahko vpogledajo do dne licitacije v navedeni delavnici vsak dan med uradnimi urami.

— **Razpis službe.** Razpisuje se služba delovodje v čevljarski delavnici kr. invalidske šole. Za njo pridejo v prvi vrsti invalidi in poštev, ki pa morajo biti zmožni knjigovodstva, sploh voditi kako večje podjetje in dobro izurjeni v čevljarski stroki. Reflektanti so omemljeno mesto naj vpošljijo svojo prošnje najkasneje do 30. januarja 1921 na »Invalidski oddelki poverjenišča za socijalno skrb« v St. Petru vojašnici.

— **Pokojnine vojnih invalidov, vdov in sirot — nove doklade.** Z ustanovitvijo izplačevanja naklonitev koncem oktobra 1920 l. je ostala velika večina najpotrebnnejših družin onemoglih invalidov ter vojnih vdov z nepreskrbljenimi sirotami ob malenkosti voj. pokojnih brez najnajnejših sredstev za preživljvanje. Pač je dobila dejelna vladu v Ljubljani nalog, da od novembra 1920 izplačuje dodatke po članu 14.

— **Uredobni začasni pomoči invalidom in družinam padlih vojnikov.**

— **Nedelja, 16. januarja: Izven. abon.**

— **Ponedeljek, 17. januarja: Cvrček za pečjo.**

— **Opera:**

— **Petak, 14. januarja: Smrtni ples, II.**

— **Red C.**

— **Sobota, 15. januarja: Školjka. Red E.**

— **Nedelja, 16. januarja: Školjka. Izven. abon.**

— **Ponedeljek, 17. januarja, zaprt.**

— **Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.**

— **Drama:**

— **Petak, 14. januarja: Smrtni ples, II.**

— **Red B.**

— **Sobota, 15. januarja: Tosca. Red A.**

— **Nedelja, 16. januarja: Trovatore. Izven. abon.**

— **Ponedeljek, 17. januarja, zaprt.**

— **Opero:**

— **Petak, 14. januarja: Fra Diavolo.**

— **Red B.**

— **Sobota, 15. januarja: Tosca. Red A.**

— **Nedelja, 16. januarja: Trovatore. Izven. abon.**

— **Ponedeljek, 17. januarja, zaprt.**

— **Iz gledališke pisarne.** Sprememba repertoaria v drami: v soboto, dne 15. jan. 1921: »Smrtni ples« I. Izven. V nedeljo, dne 16. jan. 1921: »Smrtni ples« II. Izven. Premiéra Školjke bo v sredo, dne 19. t. m. za red C.

— **»Lovec, glasilo Slovenskega društva, sta izšli ravnokar številki 1. in 2.**

— **Ta edini slovenski lovec - prirodopisni list je pisan v lepi slovenščini in prinaša poleg aktualnih člankov tudi mnogo slik.**

— **Naročnina znaša letno 60.000.**

— **Prvi številki imata sledečo vsebino:** M. Hanzlovsky: »Obris slovenskega živaloslovlja.« (Dalje prih.) Dr. Stanko Bevk: »Naše podnevnne ujedec.« (Konec prih.) Evgen Krizaj: »Mladinske tekme.« Dr. Fran Ogrin: »Love in lovsko pravo v povojni Italiji.« Inž. A. S.: »Zakoniti predpisi glede zaprisevanja lovskega varstvenega objektov.« Milan Pugelj: »Love na možac.« Iz lovskega opričnika. Malo oznanila. Dražba lovov.

— **Sokolskih strank.**

— **Sokol Vič vabi vse svoje člane**

— **na sestanek v Sokolski dom na Viču, ki**

— **se vrši v četrtek, dne 20. t. m. ob 8.**

— **zvečer. Pridite vsi, da se pomenimo**

— **radi prihodnjega občnega zborov!«**

— **Sokol Vič ima svoj redni občni**

— **zbor v nedeljo, dne 23. januarja ob 9.**

— **Dopolnje v Policijski domu. Člani**

— **udeležite se polnoštevilo**

— **bruarjem ne le najemščina za toliko in toliko povišana, ampak da jim bo tudi stanovanje s tem dnem odpovedano, vsled česar so stranke silno vznemirjene. To vznemirjenje pa ni na mestu, ker se ne sme nikomur odpovedati stanovanja. Se tega se manjka!**

— **»Umrli na ljubljanski pošti.** Na naslov prof. Iliešča je bilo pred kratkim iz Zagreba v Ljubljano poslano pismo: »Ljubljanske pošte pa se je pismo vrnilo v Zagreb s pripombo: »Natrag. Umro.« Pravijo, da človek, ki mu priskrbi smrt, še dolgo živi, in nesreča je ta, da je šlo za pismo važne vsebine in da so nastale vsled tega neljube za mu.

— **Tržaški vložilci in tatovi profesionisti** prihajajo med Logatcem in Cerknico neovirano čez demarkacijsko črto v Ljubljano brez vseh obligatnih potnih listov in hodijo, ko so svoj »manipulacijski poštek« v Ljubljani in okolici »opravili«, lepo nemoteno zopet nazaj. Na Notranjskem že dobro poznajo to sodržino. Nova meja proti Italiji bo vsled tega zahtevala močno in zanesljivo stražo.

— **Moskovske umetniške gledališča.**

— **Za slovo so nam priredili Rusi še literarno-umetniški večer.** Vzpored je imel zabavne in resne, moderne in klasične točke dramatiko in deklamacijo. Kakor je bilo videti in slišati v viharne, vedno znova ponavljajočega se ploskanja, je bilo občinstvo, ki je posluhnilo gledališče skoraj do poslednjega prostora. Predstava je bila v kemični dvorani državne realke. Predavanja se vrše vsak večer od 19. do 20. ure, izvzemši nedelje in praznike. Predavanji so vse zgodnji, zavestni in pravni. Roglaška je privabila precej ljubitelje krašne zimske narave tudi iz drugih delov naše Jugoslavije, in le za občalovati je, da sedanje prometne razmere ne dopuščajo v obližnji obisk. Upamo, da se to v kratkem popravi, na kar bo na Gorenjskem zavladalo živahnino zimsko-sportno življenje ter opozarjamo ponovno na vremenska poročila, ki so točna in največje važnosti.

— **Prepovedan »Obzor« v armadi.**

— **Javno predavanje na univerzi** se vrši 14. t. m. ob 8. zvečer. Predava ga: univ. prof. dr. Veber: »Telo in duša in občinstvo kot IV. del iz celokupnega cikla: »Telo in duša.«

— **Materijal za letnjo stavbo sezono, t. i.: opeka, kamenje in pesek,** se je pričel dovajati na nekatera stavbišča: vozi se deloma po Ljubljanci, deloma po suhem.

— **Usmiljenim srcem!** V Krškem

okraju na Dolenjskem živita v načinici bedi in pomankanju preko 80 let stara zakonska Kaučič, oba bolna in brez vsake najmanjše podpore. Priporočata se je usmiljenim srcem splošno znana kot blaga in poštena. Vsak najmanjši dar bo za načinijo hvaležnost sprejet. Blagohotne pošiljke se prosi naravnost na I. Kaučič. Velika vas, pošta Leskovec pri Krškem.

— **Za**

Vojški ataše pri italijanskemu poslanstvu prevzame posle te komisije. Ostane pa na Dunaju italijanska kontrolna komisija, kateri predseduje general Zuccari.

PROCES PROTI UPORNIM ITALIANSKIM MORNARJEM.

— Zader, 12. jan. Danes se je izvršil proces proti 6 mornarjem z ladje »Marsala«, oboženim upora. Ti so namreč pomagali legionarjem, ki so se hoteli polasti »Marsala«. Eni mornar je obsojen na 20 let zapora, drugi trije na 3 do 8 let, dva sta bila oproščena.

Kmetijska družba.

Svetovna vojna je temeljito dokazala, da je od kmetijske produkcije zavisen obstoj vsake države. Dokazala pa nam je tudi, da je kmetijstvo pravi in edini vir prehrane za armado kakor tudi za zaledje, in da je od stopljene razvitega kmetijstva odvisna zmaga ali poraz dotične države. Evropska Avstro-Ogrska naj nam ostane lep vzgled v obenem trajno svarilo, da se ogremo vsem onim velikim napakam v pospeševanju kmetijske produkcije, ki jih je dela staro Avstrija.

Naša ujedilena Jugoslavija ima ravno v kmetijstvu tako trdno podlago, da moramo biti že danes na Jasnom, kako naj zastavimo vse strokovne moći za hitro in temeljito pospeševanje, še dosti izboljšanje kmetijske produkcije. Da se lahko in mora naša kmetijska produkcija še znatno izboljšati, o tem pač ne more nihče dvomiti.

Prva in glavna naloga za temeljito pospeševanje kmetijstva je in ostane kmetijska znanost, katera nam bode obenem tudi dvignila kmetijsko produkcijo. Zato moramo skrbeti, da dvignemo splošno in strokovno izobrazbo našega kmetovalca. Brez dvoma stoji že danes strokovno kmetijsko izobraženost našega kmetovalca še daleko za ono, ki jo zahteva danasna doba, kar je tudi glavni vzrok, da obstoječe slabe in nezorne razmere tako kruto bičajo naše kmetijstvo. Zagrešili bi mnogo, ki so hiteli mirno in tisočimo tega dejstva.

Naša prva dolžnost je, da ozdravimo takoj v pričetku naše kmetijstvo one bolezni, na katerih tako močno boleha in ovira normalni razvoj kmetijsko gospodarskega napredka. To ozdravljanje pa bodoemo dosegli le s tem, da dovedemo našega kmeta s temeljitim poučevanjem kmetijske vede tako daleč, da mu odpravimo starokopost, odpornost in nezaupljivost, katere slabe lastnosti goji žalibog naš kmet Še danes v prav veliki meri do vseh »novotarij«. Ako dosežemo to, smo si gotovi uspešnega razvoja na polju našega kmetijstva.

Kmalu po prevaru smo delali lepe in asperha obetajoče naštete, po katerih naj bi se naše kmetijsko gospodarstvo kakor mogoče hitro dvignilo in doseglo vsaj razmeroma stopnjo razvoja, ki je imajo danes sosedne države. V doseglo tega cilja so nam jamčile že stare in izkušene kmeti-

gospodarske organizacije, katere so nam obljubljale svojo reorganizacijo; pa tudi od novo ustanovljenih smo pričakovali, da pričnejo kakor mogoče hitro z izpeljavo svojih načrtov. Toda vse naše idealne načrte, ki smo si jih ob prevaru stavili, je dohitel oni val, ki preti, da zlomi v svoji strasti vse naše kmetijsko gospodarstvo.

Največja nevarnost za našega kmeta in naši najboljši razdrovatec našega kmetijsko gospodarstva so politični boji, ki so se po prevaru volitvih v ustavotvorno skupščino tako ljuto razneteli po deželi, da romanaše kmetijsko gospodarstvo v Sloveniji v najhujši prepad. Pričetni načini političnega boja, ki se gabijo vsakemu delažljenu človeku, so pričeli okuževati že gospodarske organizacije, stebre naše države. Stem tem, da blagostanje kmetijskega stanu tako ogroženo, da ni smelo sprejeti, ako trdimo, da trpi tudi obstoječe naše države pod posledicami tega boja. Vsled tega upravljeno odbaja vsakega razumnega človeka, ki opazuje ta boj, iz nadstrankarskega stališča, strah o bodočnosti našega napredka na gospodarskem polju.

Kot eno najzlastnejših posledic naše stranske politične borbe imamo priliko opazovati ravno v sedajem času se vršecem boju za dosegno strankarske hegemonije v eni največjih strokovnih organizacij naše države — v naši kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani.

Kmetijska družba je izšla iz »družbe poljedelstva in koristnih umetnosti na Kranjskem« in je bila ustanovljena leta 1767. po naročilu cesarice Marije Terezije. Prevzela je vse ostale ude 1. 1693. ustanovljene »Akademije operosorum«. Dobila je na svojo prošnjo po končani francoski okupaciji novano svoja pravila in predpravice z ustanovno listino cesarja Frančiška I. z dne 26. sept. 1. 1814. Kmetijska družba za Slovenijo je samostojno družvo za pospeševanje kmetijstva v vsem obsegu. Natančnejša določitev družbenega področja je razvidno iz § 2 njenih pravil, ki se glasi sledi: »V dosegu svojega namesta ima družba pravico posluževati se vseh postavno dovoljenih sredstev; po sebi je upravičena:

1. snovati v deželi podružnice, ki se njih število ravna po potrebi in razmerah posameznih delov dežele;

2. prirejati zborovanja;

3. pospeševati kmetijski pouk;

4. staviti predloge vladi in deželnemu zastopstvu;

5. objavljati tiskane spise, ki so v zvezzi z družbenim delokrogom, zlasti Izdajati svoje družbeno uradno glasilo;

6. sodelovati pri razdeljevanju podpor za kmetijstvo, ki prihajajo iz javnih založkov;

7. gojiti gospodarsko statistiko;

8. prirejati ali podprtati kmetijske razstave;

9. posredovati za svoje ude brez dobička nakup in oddajo gospodarskih potrebskih izročna pridelkov;

10. vršiti vsa dela ki morejo pospeševati kmetijstvo v občini posamezne kmetij-

ske panoge in gmotni ter socialni položaj kmetovalcev;

11. pogovarjati se o izkušnjah in znanstvenih uspehih s strokovnjaki in učenjakimi, s strokovnimi ali drugimi znanstvenimi družtvima in inozemstvom;

12. delati kmetijske poskušnje;

13. hraniči in množiti družbeno strokovno knjižnico;

14. podeljevati javna priznanja, odlike in nagrade za posebno hvalevredna ali izvrstna dela na kmetijskem polju;

15. pobirati letne dneske od svojih udov po predpisih teh pravil in na podlagi sklepov občnega zbora.«

V teh 15. točkah je zbrano vse družbeno delovanje na kmetijsko - gospodarskem polju. Kako bogati načrti so to, a žalibog, da je njih izpeljava pod tem razmerami, ki vladajo danes pri družbi, nemogoča. Vsi predpogoji za uspešni napredok v gorl zasnovanem načrtu so dani z neumornim 35letnim delovanjem prejšnjega tainika kmetijske družbe gen. ravnatelja Gustava Pirca, ki je zapustil družbo 1. 1918. Vse to njegovo delovanje pa vidno propaganda in to zgolj iz strastne politične zagriznosti posammih strank. Kmetijska družba je sedaj edina korporacija, ki bi moral skrbeti za povzdigno kmetijske strokovne vede; skratka moralna bi podprtla vse gorl omenjene činitelje za povzdigno kmetijskega gospodarstva in ostati vrgled vsem drugim organizacijam na tem polju.

V interesu splošnosti in posebno kmetijskega stanu je, da se stranke medsebojno sporazumejo tako, da bodo za vedno izgnili politični boji iz organizacije, ki ne sme biti nikdar politična.

r., kmet strok.

Gospodarske vesti.

— g Pozor ribarji! V svrhu regeneracije ribnih voda in povzgide ribarstva v Sloveniji je sklenilo poverjeništvo za kmetijstvo v Ljubljani z upraviteljstvom ribništva Kendove graščine na Bledu dogovor, s katerim je dalo poverjeništvo upraviteljstvu gotovo količino postrvnih plemen na razpolago proti temu, da prepresti upraviteljstvo poverjeništva oz. interesentom gotovo množino zaroda potoknih potstrvi oz. križank in sicer po znatno nižjih cenah nego so tržne cene. Po doseganjih potocilih bo spomladni razpolagal podpisano poverjeništvo s približno 92.000 mladic no ceni 80 K za 1000 mladic loco Bled. Naročila sprejema poverjeništvo za kmetijstvo v Ljubljani. Poljanska cesta 28 do najkasneje 20. februarja t. I. Na poznejša naročila se ne bo mogoče oziroma.

— g Trgovski odnosa med Ameriko in Rusijo. »Chicago Tribune« poroča iz Washingtona, da so trgovska pogajanja z Rusijo zadeva na nove težkoče, ker vrla noče dovoliti uvoza ruskega zlata v Zedinjene države. Trgovski krogi zelo kritizirajo ta sklep ameriške vlade.

— g Gospodarski položaj v Argentiniji. Glavni viri dohodka so poljedelstvo, živiloreja in produkcija volne.

Kar je bilo žita na razpolago za izvoz, je že izvoženo ali pa dobro spravljeno. Bodič žetev utegne biti dobra, ker je bilo obilo dežja, vsled česar je cena za koruzo takoj padla. Argentinsko zmrzljeno meso v Evropi ni več priljubljeno. Kože so padle za 70%.

Meseča septembra je bilo v Argentiniji volne 57 milijonov centov. Povprašuje se samo po fini volni, na kateri pa Argentinija ni bogata. Modri prija avstraliska volna, katero je nakupila Anglija. Surove vrste volne so zaradičega protste izvozne carine.

— g Tržišče s kavo. Iz Trsta poročajo, da so se v zadnjem času cene kave zelo menjavale. V drugi polovici prejšnje kampanje je bilo najvišje stanje v ceni v Santusu 120—130 šilingov. V oktobru je padlo notiranje v Santusu na 80 in kasneje na 65 šilingov. Doslej se niso zabeležili v Braziliji tako naglega padanja cen. Glavni vzrok je bil v zakonskih odredbah ameriške vlade, po katerih so bili lastniki večjih zalog prisiljeni jih likvidirati. Volja do kupovanja se je zato zmanjšala in brazilski producenti in trgovci so bili prisiljeni vedno bolj pospuščati v cenah. Na zadnje so bile cene v Braziliji tako nizke, da se niso mogli več pokrivati od zadnje kampanje podvijeni produksijski stroški. Tu se je odločila brazilijanska vlada, da je posledje vmes. Dne 20. oktobra je dovolil brazilijanski kongres večji kredit v podporo cen najvažnejših domačih produktov zlasti kave. Vlada je nakupil večje množine kave. Poročilo o tej novi valorizaciji kave je imelo uspeh, da so cene hitro dvignile v Santusu na 80 šilingov. Enako gibanje se je opazilo tudi na terminskem trgu v Havru.

— g Izvoz lesa. Po podatkih lista

Jug. Suma se more izvoziti iz Jugoslavije na leto toliko lesa, da bi izvoz pokril vsaj polovico uvozne bilance.

Jelovega žaganega lesa se more izvoziti 700.000 kubičnih metrov po 300 dinarjev, sekancega okoli 300.000 kub. metrov po 200 dinarjev. Pri hrastovem lesu se računa na izvoz 50.000 kub. metrov hrastovih hlodov po 500 dinarjev, hrastovega žaganega blaga se izvozi povprečno 30.000 kubičnih metrov po 1250 dinarjev, cepljenega 150.000 kubičnih metrov po 1000 dinarjev, kar znaša 150 milijonov dinarjev. Bukovega in ostalega lesa se more izvoziti v vrednosti 67 milijonov dinarjev. Lesnega oglja se izvozi 4000 vagonov v vrednosti 15 milijonov dinarjev. More se računati tudi z izvozem železniških pragoval, hrastovih in bukovih ter slišnega blaga za skupno vrednost 400 milijonov dinarjev. Tanin, (poseben hrvatski ekstrakt), ki se proizvaja v petih velikih tovarnah, bi se dal izvajati do

največ 4000 vagonov po 25.000 dinarjev. To leto se je izvozilo 2000 vagonov in ostale so še znatne zaloge. Obstaja še neke zapreke, ki jih bo treba odpraviti na vsak način. Raznega drobnega blaga in ročnih proizvodov (stolarska roba itd.) se izvozi 150.000 kubičnih metrov po 250 dinarjev. Torej se računa na ves izvoz na 4.130.000 kubičnih metrov v vrednosti 1 in pol milijarde dinarjev.

— g K vprašanju nemškega prisilnega posojila. Predsednik državne banke Hawenstein je v davčnem odseku državnega zbara povdral potrebno prisilnega posojila. Izbral naj bi se tip 4% posojila. Vseči dolg Nemčija znaša sedaj 147 milijard mark in pričakovati je vsled deficitu prometnih uprav in naraščajoče mezde, da se zviša še za 30 milijard. To naraščanje viščega dolga bi se moralno polagoma razviti v asingtno gospodarstvo, tako se v kratek čas ustavi. Svetovne cene so v primeri z mirnim časom trikrat večje. V Nemčiji znaša povisana cena trikrat toliko kot poprej. Nemške cene so torej približno dva do trikrat takoj visoke kot inozemske. Valuta pa je silnejše padla kakor so narase cene. Ako so se nemške cene bližale inozemske cene na bazi sedanja valute, bi bila posledica približno 30kratno povisite cene napram mirovinnim cenam. Tako bi se bližali avstrijskim in ruskim razmeram in tekmo dve leti bi bili na koncu svojega narodnega gospodarstva. Nemčija ima od 75 milijard mark v prometu 15 milijard nedopustne inflacije.

— g Spanske trgovske pogodbe. »Frankfurter Zeitung« poroča, da je Spanske odpovedala z 20. marcem t. L. trgovske pogodbe s Holandsko, Dansko, Švedsko in Švico.

Borze.

— d Zagreb 13. januarja. Devize: Berlin 200—11, Bukarešta 196—0, Italija 512—520, London 535—540, New York (vezano) 1435—144, Pariz 0 do 903, Praga 170—172, Dunaj 20.40—21, Valute: ameriški dolari 142—143,50, avstrijske krone 23—24, carski rubli 0—80, nemške marke 202—204, romunske levi 196—205, italijanske lire 0—517, — Dunaj, 13. jan. Devize: Zagreb 475,50—479,50, Pešta 120—122, Milan 2400—2420, Berolin 1106—1012, Novi Jork 662—665, Pariz 425—425, Praha 814—829, Varšava 75,50—77,50, Curih 10.775—10.825, Sofia 792,50—807,50, Valute: dinarji 1899—1910, franci 425,50—429,50, dolari 683,50 do 687,50, švicarski franki 10.750—10.800, lire 983—987, ogrske krone 121,50 do 132,50.

Glavni urednik:
Rasto Pustoslemšek.

Odgovorni urednik:
Božidar Vodeb.

Pianino, popolnoma nov, krasen glas, se ceno proda. Vprašati: Lubljana, Miklošičeva cesta 4, v gostilni 307.

Hiša, v Hrenovi ulici št. 16 se proda. Pojasnila daje g. Kováč, Rožna ulica 41, I. nadst. od 1—2 ure popoldne.

Stedilnik za vzdizanje na desno stran, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe pod »Tako 305« na upravnosti Slovenskega Naroda.

Krasen ruski hrif se odda brezplačno na kakršen kraj, kako večje ponudbe. Pisemo na Anončno ekspedicijo Al. Matelič, Ljubljana.

Kompletna postelja, čista, z nočno omarmo, načrtno, se ceno proda. Kje, pove upravnosti Slovenskega Naroda.

Lepo gostilniške klopi, čez 10 m, so naprodaj. Naslov pove upravnosti Slovenskega Naroda.

Produsta se dve hiši z vrtom in gostilno v ljubljanskem predmestju. Naslov pove upravnosti Slov. Naroda.

Delavec, močan in zdrav, išče službe v kakršnem kajko skladisce ali kako akordno delo za takojšnji nastop. Naslov pove uprava Slov. Naroda.

Išče se sprena prodajalka</